

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.39 (3255) ●

● ЧАЦВЕР, 20 КАСТРЫЧНІКА, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Працаваць
будзем разам**
Полацк першым
з беларускіх гарадоў
далучыўся да Пакту
мэраў **Стар. 2**

**Атрымалі газету?
Напішыце!**
Рэдакцыя дасылае свежыя
нумары выдання ў шэраг
беларускіх суполак
замежжа **Стар. 3**

**Там, дзе
ствараюцца казкі**
Алег Жугжда марыць
рабіць спектаклі
ў стылі фрыстайл
Стар. 4

СВЯТЫ

Калі ў хаце каравай

Літаральна ва ўсіх рэгіёнах краіны весела і заможна прайшлі мясцовыя фэсты-кірмашы працаўнікоў вёскі “Дажынкi”

Іван Іванаў

З усіх святаў беларускіх, мусіць, найбольш багатая на пачастункі менавіта восеньскія Дажынкi. Бо хлеб спрадвеку ўсяму галава, і нават, заўважалі ў народзе, “там рай, дзе ў хаце каравай”. Таму і цяпер у пашане даўняя традыцыя: адзначаць хлебаробскае свята ўсёй грамадой. Як вядома, сёлета Усебеларускія “Дажынкi-2011” ладзіліся ў Маладзечне. Такого ж кшталту свята прайшлі і па раёнах, у абласных цэнтрах. Зрэшты, і ў шэрагу моцных сельскагаспадарчых вытворчых кааператываў, і ў прыватных, фермерскіх гаспадарках арганізуюцца свае Дажынкi, на якіх ушаноўваюцца лепшыя працаўнікі, там можна паспрабаваць розных прысмакаў і добра павесяліцца.

Традыцыя выпякаць на свята Дажыначны каравай з мукі новага ўраджаю таксама жывая. У Маладзечне, напрыклад, вялізныя трох’ярусныя караваі, якія важыць ажно 80 кілаграм і складаюцца з 50 частак, урачыста, як ганаровага гасця, правезлі па галоўнай вуліцы сёлета сталіцы Дажынак. Каравай выпякаўся на розных хлебавых заводах Міншчыны, быў упрыгожаны каласамі. А ў вясёлай свеце “спадара караваі” было шмат дзяўчат у народных строях і ўборах з прыродных матэрыялаў, яго суправаджалі фальклорныя калектывы, творчыя дэлегацыі з абласцей.

Ці важкі атрымаўся сёлета супольны беларускі каравай? На-

Хораша на Дажынках у Лёзне: сонечнае надвор’е, духмяны каравай, буйныя каласы, прыгожыя дзяўчаты...

рыхтавана звыш 7 мільёнаў тон збожжа. Як адзначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, выступаючы на Усебеларускім фэсце-кірмашы працаўнікоў вёскі “Дажынкi-2011”, сабранага зерня краіне дастаткова і на харчовыя, і на фуражныя мэты. Цалкам выкананы і нават перавыкананы дзяржаўны заказ. Так што сёлета мы — з добрым хлебам, і нават розных круп хопіць на ўсіх. На

Дажынках ушаноўвалі камбайнераў, лепшыя з якіх намалочваюць на сучаснай тэхніцы за сезон звыш 5 тысяч тон зерня. Радуе і ўраджайнасць: сёлета звыш 300 гаспадарак перасягнулі рубжы ў 40 цэнтнераў з гектара. А лідар па ўраджайнасці — сельгаскааператыв “Свіслач” Гродзенскага раёна: там узялі на круг па 86 цэнтнераў! Дарэчы, за 80 цэнтнераў з гектара, як і ў лепшых

сельгаспрадпрыемствах Германіі, Францыі і ЗША, бяруць і ў іншых гаспадарках краіны. Увогуле ж па ўраджайнасці зерневых культур у Беларусі традыцыйна наперадзе Гродзеншчына.

Свой важкі ўнёсак у беларускі каравай зрабілі сёлета і сельскія працаўнікі Лёзненшчыны, аднаго з раёнаў Віцебшчыны. На фестывалі-кірмашы “Дажынкi-2011” у гарадскім пасёлку Лёзна хлеба-

робы радаваліся: сёлета на палях раёна сабрана звыш 53 тысяч тон збожжа — у паўтара раза больш, чым летась. Павышаецца і ўраджайнасць. Асабліва ж упэўнена штогод прыбаўляе ў вазе каравай у гаспадарках “Чкалаўская”, “Кляўцы”, “Выдрэя”. Што ў Лёзне ўмеюць не толькі працаваць добра, але і весяліцца на Дажынках — тое відаць і на фотаздымку, зробленым пад час свята.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Пакуль жыве памяць...

Згадваю добрых людзей, каб засведчыць, што ў нашым жыцці заўсёды ёсць месца дабрыні, чалавечай салідарнасці, суперажыванню і актыўным дзеянням, калі трэба дапамагчы іншым

Людміла Шчаслівенка, намеснік дырэктара Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра ў імя святой Ефрасінні Полацкай, Новасібірск

Мой дзед ніколі не насіў мяне на руках. Не частаваў слівамі са свайго саду. Я ніколі не чула ад яго гісторый пра сваіх продкаў... Ён, мой родны дзед, загінуў на фронце 23 снежня 1944-га. У “пахаронцы” было напісана:

“Чырвонаармеец Шчаслівенка Нікадзім Якаўлевіч у баі за сацыялістычную Радзіму, верны воінскай прысязе, праявіўшы геройства і мужнасць, паранены і памёр ад ран. Пахаваны з адданнем воінскіх ушанаванняў у Чэхаславакіі, г. Чэрлене”.

На руках у бабулі Маршы Венядзіктаўны на Гомельшчыне, у вёсцы Скепня Жлобінскага раё-

на, засталіся пяцёра дзетак: чатыры хлопчыкі і дзяўчынка, мая любімая цётка Сонечка. Тата быў старэйшым, так і пражыў жыццё, дапамагаючы ім ва ўсім. Бабуля, потым і тата ўсё шукалі магілу дзеда, пісалі ў ваенныя архівы — безвынікова: не аказалася такога паселішча — Чэрлене — на карце Чэхаславакіі. Можа, пісар памыліўся? Армія рухалася імкліва,

Людміла Шчаслівенка ў Славакіі

паселішчы, вялікія і малыя, усе незнаёмыя былі... Бабуля і тата шукалі месца пахавання дзеда, і толькі я, унучка, — знайшла!!!
→ **Стар. 3**

Да сустрэчы ў Іркуцку

Другую міжнародную навукова-практычную канферэнцыю ладзіць Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага

Пройдзе яна 17 снежня і будзе прысвячацца 100-годдзю Сталыпінскай рэформы, па якой адбылося самае масавае перасяленне беларусаў у Прыбайкалле. Да ўдзелу запрашаюцца навукоўцы, студэнты, краязнаўцы, гісторыкі. Тэксты ў электронным выглядзе і пісьмовыя заяўкі на ўдзел прымаюцца да 25 лістапада 2011 года па адрасе: 664011, г. Іркуцк, вул. Чэхава, дом 2. E-mail: malanka2000@mail.ru.

Старажытны Полацк з кожным годам становіцца ўсё больш камфортным для жыцця

ПАРТНЁРСТВА

Працаваць будзем разам

Полацк першым з беларускіх гарадоў далучыўся да Пакту мэраў

Дэкларацыя аб далучэнні Полацка да Пакту мэраў падпісана нядаўна ў Фрыдрыхсхафэне (Германія), паведаміў старшыня Полацкага гарвыканкама Аляксандр Пазняк. Урачыстая цырымонія прайшла ў прысутнасці мэраў гарадоў Фрыдрыхсхафэн, Мурса (Іспанія), прадстаўнікоў грамадскасці і еўрапейскіх СМІ. Такім чынам, Полацк стаў першым беларускім горадам, які ўзяўся рэалізаваць стратэгію Еўрасаюза “20-20-20”. У чым яе сэнс? Скараціць выкіды вугля-

кіслага газу ў атмасферу на 20 працэнтаў, на столькі ж павялічыць долю выкарыстання альтэрнатыўных крыніц энергіі і павысіць энергаэфектыўнасць. Усё гэта палачане бяруцца зрабіць да 2020 года. “Далучэнне да Пакту мэраў адкрывае Полацку доступ да еўрапейскіх інавацыйных тэхналогій энергазберажэння, а значыць павялічваецца навукова-тэхнічны патэнцыял горада, дадуць эффект і партнёрскія сувязі з іншымі ўдзельнікамі Пакта мэраў”, — перакананы Аляк-

сандр Пазняк.

Хутка пачнецца рэалізацыя Плана ўстойлівага энергетычнага развіцця Полацка. Дарэчы, над яго стварэннем працавала група міжнародных экспертаў з іспанскай кампаніі “Біянет” і Інстытута энергетыкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Іспанскія спецыялісты і беларускія вучоныя сумесна прааналізавалі, як выкарыстоўваецца электраэнергія на дзесяці буйных аб’ектах горада, і ўнеслі прапановы па яе эканоміі. Рэзервы знайшлі ў ка-

мунальных і жылых будынках, сістэме гарадскога асвятлення, на аўтатранспарце, прадпрыемствах жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Эксперты прапанавалі больш эканоміць за кошт мясцовых і аднаўляльных крыніц энергіі.

Пілотны праект плана — установа энергазберагальных святільнікаў на праспекце Францыска Скарыны. Затым з’явіцца ў горадзе і эканомныя святлафоры.

Партнёрамі Полацка па праекце сталі адміністрацыі гара-

доў Фрыдрыхсхафэн (Германія), Мурса (Іспанія), Сале (Марока) і Міжземнаморская камісія Канферэнцыі марскіх перыферычных рэгіёнаў (Францыя). Варта нагадаць, што праект “SURE: Устойлівае развіццё энергетыкі ў гарадах рэгіёну Еўрапейскага інструмента добрасуседства і партнёрства — на шляху да Пакту мэраў” разлічаны на 30 месяцаў, яго бюджэт складае каля 790 тысяч еўра.

Цяпер Пакт мэраў падпісалі ўжо больш за 2 тысячы гарадоў.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Атрымалі газету? Напішыце!

Рэдакцыя дасылае свежыя нумары выдання ў шэраг беларускіх суполак замежжа. І атрымлівае адтуль удзячныя водгукі

Іна Ганчаровіч

Больш за паўстагоддзя рэдакцыя “Голасу Радзімы” падтрымлівае кантакты з беларускімі суполакмі па ўсім свеце. З некаторымі суайчыннікамі мы знаёмы асабіста, іншых ведаем па перапісцы. Амаль пяць гадоў таму газета пачала выходзіць у абноўленым фармаце, аднак асноўная канцэпцыя выдання — раскаваць пра жыццё Бацькаўшчыны і справы беларускіх суполак за мяжой — застаецца ранейшай. Спадзяемся, і сёння наша праца патрэбна беларусам, якія за межамі Айчыны захоўваюць нацыянальна-культурную ідэнтычнасць, шануюць родную мову, традыцыі, культуру продкаў. І пры тым падтрымліваюць стасункі з гістарычнай радзімай.

Сёлета са жніўня ўпершыню за ўвесь час існавання газеты ў нас з’явілася магчымасць рассылаць самастойна свежыя нумары газеты ў шэраг замежных беларускіх суполак. Праект ажыццяўляецца пры падтрымцы газеты “СБ—Беларусь сёння”. Некаторыя з нашых адрасатаў ужо адгукнуліся. “Шчыра дзякуем за газеты! Яны, як і іншая інфармацыя з Бацькаўшчыны, нам вельмі патрэбны. Вашы суайчыннікі ў Малдове з захапленнем і цеплынёй у сэрцах іх чытаюць. Мы плануем дасылаць у рэдакцыю

весткі пра нашы справы ў Малдове, у прыватнасці, як мы шануем і пашыраем беларускія культурныя традыцыі”, — піша Юры Статкевіч, старшыня Беларускай сябрыны ў Малдове. “Прыемна ўсведмаляць, што Міжнародны саюз беларускіх суайчыннікаў у Грузіі “Сябры” не забыты на нашай гістарычнай Радзіме. Члены суполкі з вялікім задавальненнем будуць знаёміцца з матэрыяламі газеты, частка якіх, мы спадзяемся, спатрэбіцца

— кіраўніка інтэрнэт-партала грамадскага аб’яднання “Нацыянальны культурны цэнтр “Беларусь” з Алматы, Ірыны Пагасян — старшыні Ерэванскай беларускай абшчыны “Беларусь”. Былі выказаны і пажаданні. Так, Валянціна Піскунова, кіраўнік Саюза беларусаў Латвіі, лічыць, што газеце трэба яшчэ больш раскаваць пра жыццё дыяспары, пра людзей, іх справы. Спадзяемся, адказам на такое пажаданне можна лічыць нашы новыя рубрыкі “Даляглядзі сяброўства”, “Талака”, “Покліч роднай зямлі”, а таксама першы выпуск старонкі “Беларускія абшары”.

Дарагія суайчыннікі, сябры! На жаль, колькасць тых газет, якія мы можам разаслаць уласнымі сіламі, абмежаваная. У спісе — пераважна тыя суполкі, якія самі актыўна працуюць, дасылаюць весткі ў газету. Мы ж заўсёды адкрыты для супрацоўніцтва. Нам цікава чытаць вашы меркаванні як пра выданне ў цэлым, так і пра асобныя публікацыі. Нагадаем, што пастаянна абнаўляецца і сайт газеты ў інтэрнэце www.golas.by — там заўсёды можна знайсці свежыя старонкі ў ПДФ-фармаце, а ўсе публікацыі зберагаюцца ў электронным архіве. Пішыце на наш электронны адрас golas_radzimy@tut.by або на паштовы, змешчаны ўнізе 4-й старонкі газеты. Будзем разам!

Іркуцкі беларус Алег Рудакоў з сынам

і ў вучэбнай праграме нашай нядзельнай школы”, — гэта пісьмо ад Аляксея Бахолдзіна, старшыні суполкі “Сябры” з Грузіі.

Цёплыя лісты мы атрымалі ад Раісы Солапавай з казахстанскага горада Петрапаўлаўска (яна старшыня Паўночна-Казахстанскага абласнога беларускага культурнага цэнтра “Радзіма”), Пятра Капчыка — кіраўніка гурта беларускай культуры “Зорка Венера” з Украіны, Міхася Буланова

Алесь Баркоўскі (справа) перадае матэрыялы ў Дзяржархіў

ДОБРАЯ СПРАВА

Падарункі з далёкіх краёў

Чытачы газеты ўжо трохі ведаюць пра Алесь Баркоўскага — гісторыка, перакладчыка, краязнаўцу — з артыкула Адама Мальдзіса “Масты ўзаемнага разумення”. На жыццёвым шляху кім толькі ні даводзілася яму быць! Капітан-механік Баркоўскі шмат сезонаў паходзіў на караблях па вялікай сібірскай рацэ Лене: амаль ад яе вытокаў да ўпадзення ў акіян. Дарэчы, за плённую працу быў адзначаны медалём. Працаваў на Алданскіх залатых прысках, будаваў Мінскае метро. З розных краёў прывозіць наш зямляк падарункі для Беларусі. Скажам, у Дзяржынскую райбібліятэку ён перадаў копіі часопіса “Звязда”, які выдаваўся ў 30-я гады, а таксама матэрыялы пра Аляксандра Варонскага, які быў у 1917 годзе старшынёй Койданаўскага (Дзяржынск раней быў: Койданава) Савета салдацкіх дэпутатаў. Пад час падарожжаў у Вялікабрытанію, ЗША Алесь і там

знаёміўся з беларусамі. А вядомы пісьменнік-эмігрант Масей Сяднёў нават прывяціў Алесю Баркоўскаму адзін з вершаў.

З гэтых падарожжаў ён вярнуўся з мноствам каштоўных кніг, больш за 300 з іх падарыў Прэзідэнцкай бібліятэцы Беларусі — там цяпер ёсць цэлая калекцыя “Выданні беларускага замежжа”. Падарунак вельмі каштоўны, як лічыць дырэктар Прэзідэнцкай бібліятэкі Валерый Герасімаў. Кіраўніцтва ўстановы адзначыла мецэната, яму прысвоена званне пажыццёвага ганаровага чытача бібліятэкі.

Нядаўна Алесь Баркоўскі вярнуўся з Якуціі, прывёз шмат фотаматэрыялаў, звязаных з жыццём і творчасцю беларускага, рускага і якуцкага пісьменніка Івана Ласкова. Гэтыя каштоўныя рэчы перадаў у Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў, які знаходзіцца ў Дзяржынску.

Лявон Целеш

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Пакуль жыве памяць...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Пахаронка” зберагалася ў мяне, і я пісала ў архівы Падольска і Масквы. Цеплілася ў сэрцы надзея. Згадвала пра дзеда ў вершах, успамінах пра родную і мне Скепню. Мы з сястрой часта слухалі аповеды бацькі пра дзядулю і, ніколі не бачыўшы яго, вельмі любілі, а стрыечная сястра Аксана нават сына назвала Нікадзімам. На стогадовым юбілеі бабуля Марша (пражыла яна 101 год і сем месяцаў) перадала мне як старэйшай унучцы рэліквіі роду: вясельную кашулю дзеда і ручнік, якія сама вышывала. Гэта такі дарагі падарунак для мяне, дачкі партызана, афіцэра Івана Нікадзімавіча Шчаслівенкі!

Летась, да 65-й гадавіны Перамогі, на сайце <http://obd-memorial.ru> (гэта банк дадзеных пра абаронцаў Айчыны, якія загінулі ці прапалі без вестак у перыяд Вялікай Айчыннай вайны) былі прадстаўлены адсканаваныя рукапісныя медыцынскія журналы былых шпітэляў і медсанбатаў. Там я і выявіла старонку з запісамі пра апошнія дні жыцця дзядулі. У іх звесткі, што паступіў ён на лячэнне 16 снежня 1944 г. з асколкавым раненнем у правае плячо, памёр 23 снежня ад так званай газавай гангрэны. Пахаваны на могілках горада Гуменне (Чэхаславакія), у брацкай магіле № 4...

Помніца, шчасце і боль захліснулі мяне. Можна, і добра, што радкі пра апошнія дні жыцця дзеда давалася чытаць мне, а не тату ці бабулі. Але і радасць — знайшла! — перапаўняла сэрца. На зварот у пасольства Чэхіі ўдакладніць назву горада ваенны аташэ Давід Пастыржык паведаміў, што горад Гуменне цяпер на тэрыторыі Славакіі. З таго паведамлення і пачаўся ланцужок учынкаў добрых людзей, якія дапамаглі збыцця маёй мары, наведаць магілу дзеда. Я пісала ў пасольства Славакіі ў Маскве, маім пытаннем заняўся Іван Сліпка, супрацоўнік МУС Славакіі. Ён нямала дапамог, параіў выйсці на ўлады Гумення, зрабіў запыт пра дзеда ў Браціславу — адтуль прыйшоў адказ, што Шчаслівенка Н. Я. не лічыцца ў спісах пахаваных у тым горадзе Гуменне. Аднак там у магілах каля васьмі тысяч невядомых салдат, а ў мяне на руках — дакумент з дакладным запісам! Іван дапамог аднавіць ісціну аб пахаванні дзеда і да самага ад'езду сачыў, як рухаюцца справы.

У пасольстве Беларусі ў Славакіі мне дапамог саветнік Уладзімір Чахлоў: параіў звярнуцца па дапамогу да Івана Хопты, дэпутата Славакіі, гэта вядомы ў краіне чалавек, жыве ў Гуменні. Пасля звання дэпутату я ўжо была ўпэўнена: усё атрымаецца. Палітык выдатна валодае рускай мовай, ён вывучыў нашы дакументы, супаставіў факты, звярнуўся ў Камітэт барацьбы супраць фашызму горада Гуменне, яго актывісты і запрасілі нас на свята Нацыянальнага паўстання Славакіі ў якасці гасцей.

Сардэчна паставілася да маёй

просьбы і супрацоўніца пасольства Беларусі ў Маскве Ніна Сцяпанаўна Шпак. Яна ўзяла пад патранаж ход пошукаў, дапамагала з афармленнем віз. У час знаходжання ў Маскве нашай сям'і быў прадстаўлены нумар у гасцініцы пасольства Беларусі. І сібіракі дапамагалі! Камітэт Перамогі ў Новасібірску аплаціў білеты на цягнік, старшыня Савета ветэранаў вобласці Вячаслаў Васільевіч Жураўлёў звярнуўся ў Камітэт барацьбы супраць фашызму ў Гуменне з просьбай прыняць нас, нашчадкаў савецкага салдата, які загінуў на тэрыторыі Славакіі. І дэпутат Пысін клапаціўся, каб нашы “славацкія” планы здзейсніліся, уладам Гумення быў перададзены падарункавы альбом “Гісторыя Новасібірска”. А старшыня праўлення Беларускага культурна-асветніцкага цэнтру ў імя святой Ефрасіні Полацкай Іван Панасюк аказаў нам матэрыяльную дапамогу. Ён расцаніў візіт прадстаўнікоў роду Шчаслівенкаў, Беларускага цэнтру ў Славакіі не толькі як прыватную паездку, але і як місію памінавання савецкіх салдат, якія загінулі ў бітвах за вызваленне Еўропы.

Цяпер у Расіі і Беларусі жывуць 10 родных унукаў дзеда Нікадзіма. На сямейным саўвесе вырашылі: адправіць у Славакію дэлегацыю з дзвюх унучак. Паехалі я, старэйшая, і малодшая Наталля, дакладней — Наталля Фёдаруна Балянкова, якая працуе дырэктарам Сцяпнянскай агульнаадукацыйнай школы, той самай, дзе вучыліся некалі і наш дзядуля, і нашы бацькі.

І вось мы ў Гуменні. На пероне нас сустракаў з кветкамі Іван Хопта. Размясціўшыся ў гатэлі, паспяхаліся на могілкі. Там, на высокім пагорку і пабачылі помнік з зоркай на магілах загінулых байцоў Чырвонай арміі. На ім надпіс “Сваім вызваліцелям, доблесным воінам Чырвонай Арміі ад грамадзян горада Гуменне. 29.6.1945”. Магілы дагледжаныя, вакол чысціня, з пагорка відаць увесь горад. Гэтая зямля, падалася мне, цёплая — як родная і для майго дзеда. Нізкі паклон вам, браты-славакі! Па апісанні знайшлі магілу дзеда, з надпісам “Невядомы чырвонаармеец”. Хутка на аднаго невядомага будзе менш. Наш стрыечны брат Анатоль Мельнікаў, які жыве ў беларускім горадзе Жлобіне, зрабіў мемарыяльную дошку з прозвішчам дзеда. У Дзень нацыянальнага паўстання славакаў супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў яна зойме доўгачаканае месца на помніку...

Далей наш час быў распісаны па хвілінах: сустрэча з ветэранамі Камітэта барацьбы супраць фашызму, сустрэча з кіраўніцтвам горада... Потым святкаванне Дня нацыянальнага паўстання і мітынг, на якім і мне далі слова. Я гаварыла, што наш дзед быў беларускім сялянінам. Ён гадаваў пяцёра дзяцей і ніколі не думаў, што возьме ў рукі зброю. Загінуў у росквіце сіл, у 42 гады, у гэтым горадзе. І цяпер, казала я, Гумен-

Славацкая зямля стала роднай для нашчадкаў салдата з Беларусі

не для нас таксама стане родным горадам. Мы ўсклалі да помніка вянок з надпісам “Ад унукаў савецкіх салдат”.

Нас паўсюль сустракалі як самых блізкіх людзей: абдымалі, віншавалі з прыездам на магілу дзеда. На сустрэчы з ветэранамі мы разам спявалі рускія песні, прычым пачыналі іх славацкія сябры. Пабывалі ў гімназіі імя Л.Свободы, пасябравалі з дырэктарам, наведалі дзіцячы сад. Многія гараджане запрашалі

да сябе ў госці, абяцалі даглядаць магілу. На прапанову ўзяць грошы на пасадку кветак крыўдзіліся: мы што, кветак не знойдзем? Падарункаў і сувеніраў мы атрымалі — не злічыць! Колькі добрых людзей радаваліся разам з намі! Цёплым быў прыём у мэра Гумення Яны Валавай. Пра нас знялі сюжэты два каналы Славацкага тэлебачання. Дарэчы, мы даведаліся, што пра наш прыезд напісала газета “Карсар”, і калі я спытала ў кіёску: “Ці ёсць у вас га-

зета “Карсар”?, мне ў адказ усміхнуліся: “З вашым фотаздымкам, мадам?” Нас сапраўды пазнавалі на вуліцах.

Пасля Гумення мы наведалі і Браціславу — па запрашэнні Жанны Мігалакавай, кіраўніца Саюза рускіх у Славакіі. Яна, як даведалася пра нашу паездку на магілу дзеда, вельмі нам паспрыяла. Пазнаёміла нас са сталіцай Славакіі, якая цяпер стала для нас роднае, правяла экскурсію па горадзе, паказала помнікі Нацыянальнаму паўстанню і Славін — мемарыял у гонар савецкіх воінаў на вяршыні пагорка. З Жаннай мы наведалі пасольства Беларусі, далі інтэрв'ю карэспандэнтам радыё Браціславы. Шмат цікавага даведаліся пра работу Саюза рускіх у Славакіі, больш таго: беларусы Новасібірска гатовы сябраваць, ладзіць сумесныя мерапрыемствы з гэтай суполкай. Пра Саюз, дарэчы, мы даведаліся ў інтэрнэце: выдатны сайт, у суполкі шмат цікавай працы па захаванні рускай культуры.

Потым было цёплае развітанне з людзьмі, якія сталі нам роднымі. У дзень ад'езду з раніцы мы прыйшлі развітацца з дзедам, паклалі на яго магілу вянок — як знак памяці і вялікай удзячнасці ад усіх унукаў, якія не знайшлі сваіх дзядуляў.

Р. С. Шмат водгукаў паступае ад людзей, у тым ліку і землякоў-беларусаў пасля таго, як яны даведваюцца пра нашу “місію памяці” ў Славакію, на магілу дзеда. “Дзякуй вам вялікі! Якую выдатную справу вы зрабілі! Гэта — прыклад для ўсіх і падтрымка для тых, хто прадаўжае пошукі. Мой дзед прапаў без вестак, у 1941-м...” — напісала Людміла Цвярцінава з Іркуцка. А мае аднакласнікі напісалі: “Мы ганарымся Вамі, Людміла Іванаўна!”. Так што беларусы — не тыя кепскія Іваны, што не памятаюць родавыя карані. Мы памятаем! Таму сведчаннем — напоўнення болем і любоўю вершы маіх суайчыннікаў з Новасібірска, якія ні разу не бачылі сваіх дзядоў. А колькі дзяцей і ўнукаў названы ў Расіі, Беларусі, Украіне імёнамі тых, хто не вярнуўся з вайны! Так, у нас цяпер — імклівы тэмп жыцця, мы ўсе некуды спяшаем, але ёсць святое, ёсць Памяць Сэрца. І там заўсёды знойдзецца месца згадкам пра нашу горкую і слаўную гісторыю, гісторыі перамог і страт. Галоўнае — не згубіць нітачку, якая звязвае пакаленні роду агульным клопатам. Не адарвацца б нам ад каранёў сваіх, захаваць, не забыцца і нашчадкам перадаць, што мы — дзеці вялікай, міралюбнай, таленавітай нацыі. А таму, каб быць моцнымі і надалей, трэба трымацца нам заўсёды разам. Пра гэта і мой верш:

*Мы — беларусы. Древний род,
С дреговичских племён доньне,
Желаньям многих вопреки
Сберёг славянские святыни.
Покуда будем мы хранить
Льняные белые рубахи
Своих дедов и матерей —
Ни тлен нас не возьмёт,
ни страхи!*

ПАМЕЖЖА

Там, дзе ствараюцца казкі

Галоўны рэжысёр Гродзенскага абласнога тэатра лялек Алег Жугжда марыць рабіць спектаклі ў стылі фрыстайл

Іван Ждановіч

У ліку дванаццаці лепшых спектакляў-намінантаў сёлетняй першай Нацыянальнай тэатральной прэміі была і пастаноўка Гродзенскага абласнога тэатра лялек “Магічнае люстра пана Твардоўскага”. Чароўнае дзеянне па п’есе Сяргея Кавалёва стварыў галоўны рэжысёр тэатра Алег Жугжда. У магічнай люстры спектакля адбілася і тая акалічнасць, што гродзенцы жывуць, працуюць у прыгранічным горадзе. “Арыгінальную музыку спецыяльна для пастаноўкі стварыў польскі кампазітар Богдан Шчэпаньскі, — удакладніў Алег Алегавіч. — Увогуле мы — тэатр на мяжы, часта выязджаем у Польшчу, Літву на гастролі. Сістэма адладжана: ёсць дамовы аб супрацоўніцтве з тэатрамі і аддзеламі культуры мэрый Вільнюса, Друскінінкая, Беластока. Творчы калектыў з Тэатра лялек і акцёра ў Ломжы, гэта Бяла-Падляскае ваяводства, зрабіў у нас дзіцячы спектакль “Карыус і Бактус”. Сябруем з Варшаўскім тэатрам лялек “Гулівер”, таксама абменьваемся гастроліямі”.

Зрэшты, гастрольныя маршруты гродзенскіх лялечнікаў вядуць і далей. Тэатр невялікі — у калектыве ўсяго 20 чалавек — таму і мабільны. Прыкладам, калектыў быў на гастролях у Нідэрландах, прыездам паказвалі спектакль “Неверагодны ілюзіён” у Амстэрдаме, а ў школе мастацтваў у Лінбургу гродзенцы давалі майстар-класы

для будучых артыстаў. За апошнія пяць гадоў тэатр пабываў на гастролях і шматлікіх фестывалях і ў Расіі, Харваты, Францыі, Германіі, Чэхіі, Венгрыі, Румыніі, Сербіі. Запомніліся фэсты ў Варшаве, балгарскім Плоўдзіве, украінскім Ужгарадзе — там, дарэчы, тэатр за “Трагедыю пра Макбета” ўтанараваны спецпрызам. Увогуле “гродзенскі Макбет” па Уільяму Шэкспіру ў пастаноўцы А. Жугжды з поспехам прадстаўляў беларускае тэатральнае мастацтва на шэрагу міжнародных фестываляў у шасці краінах і сабраў звыш дзясятка дыпламаў і ўзнагарод.

На “мове лялек”, упэўнены Алег Жугжда, можна гаварыць з глядачом на самыя розныя тэмы. У прыватнасці, у рэпертуары гродзенцаў ёсць і спектаклі для дарослых паводле твораў Янкі Купалы “Сон на кургане” і “Тутэйшыя”, прэм’ера “Пікавая дама” паводле аповесці Аляксандра Пушкіна, а ў “шэкспіраўскую трылогію”, створаную ў тэатры, акрамя “Трагедыі пра Макбета”, увайшлі “Сон у летнюю ноч” і “Зімовая казка”.

Пра вечную барацьбу добра і ліха, якая не перапыняецца нідзе і ніколі, расказвае спектакль “Каралева снягоў” паводле Ганса

Рэжысёр Алег Жугжда

Хрысціяна Андэрсана. Дарэчы, менавіта за гэтую пастаноўку Саюз тэатральных дзеячаў Беларусі ўтанараваў рэжысёра Алега Жугжду прэстыжнай прэміяй імя Любові Мазалеўскай і прызам “Нагхненне”. “У “Каралева снягоў” я працаваў і як рэжысёр, і як аўтар п’есы, — расказвае Алег Алегавіч. — Можна, не ўсе ведаюць, што ў савецкі час “Снежная каралева” выходзіла ў нас у падцэнзурным, “атэістычным” варыянце. Мы ж звярнуліся да першакрыніцы. Таму ў нас у спектаклі ёсць і д’ябал, а Снежная каралева таму такая ліхая, што — д’ябальская лялька. Яна спакушае Кая, і ў яе абдымаках ён страчвае жаданне кахаць. У абліччы анёла да Герды з’яўляецца яе памёрлая бабуля — гэта ўвасабленне і прадаўніх беларускіх уяўленняў пра тое, што нашы продкі дапамагаюць нам тварыць дабро. Я і надалей мару ствараць спектаклі, менш думаючы пра тое, як спектакль будзе “прадавацца” глядачу — мяне найбольш вабіць працэс вольнай творчасці, у стылі фрыстайл”.

Да казачных герояў у холе тэатра можна і дакрануцца

Ёсць ідэя!

Універсальная печка

Іван Іванав

З надыходам халадоў у гарадах, аграгарадках пачаўся ацяпляльны сезон. Аднак далёка не ўсе хаты і дамы ў сельскай мясцовасці падключаны да цеплацэнтраляў. Як быць? Ідэяй “падарыць беларусам універсальную печку” Саркіс Егіян жыве даўно. Успамінае, як яны з жонкай-беларускай купілі невялікі вясковы дом у Тальцы, дачным месцы пад Мінскам. Вядома ж, у горадзе і не задумваешся, чым абагрэць жылло — гэта клопат камунальнікаў. А ў загарадных масівах, на дачах кожны вырашае жыццёва важнае пытанне па-свойму.

Звычайна, калі няма газавай трасы, у Беларусі ў ход ідуць дровы, торф, а таксама экспертныя энерганосбіты — дызельнае паліва ці вугаль. А Саркіс, знаёмчыся з талькаўскімі ваколліца-

мі, звярнуў увагу на гару пілавіння, адыходы мясцовага лесацэха. Пацікавіўся: кошт яго — капейкі, бяры хоць машыну. “Тады я зразумеў, што ў Беларусі, маючы шмат драўніны, на пілавінне доўга не звярталі ўвагі, — згадвае Саркіс. — Вядома ж, успомніў, што ў грузінскім гарадку Ахалцыхе, адкуль я родам, менавіта пілавіннем абаграваюць многія дамы. Але для таго, каб такія адыходы гарэлі, патрэбна спецыяльная печка, якую нескладана зрабіць”.

Былы сапёр, афіцэр запасу, а цяпер прадпрымальнік звярнуўся ў шэраг інстанцый з прапановай “узяць на ўзбраенне” і эканомны каўказскі вопыт ацяплення індывідуальных дамоў. Яму прапанавалі запатэнтаваць ідэю, зрабіць эксперыментальны ўзор печкі. І праз некаторы час Саркіс атрымаў патэнт. Гатова ўжо і сама печка. Летам, вядома ж, цікавасці да яе няма, а вось калі падзьмулі халодныя вятры...

...На тэрыторыі аднаго з прыватных мінскіх прадпрыемстваў, куды прывёў мяне энтузіяст, заў-

важаю вялікія штабелі дроў: імі ацяпляюцца памяшканні. А для “печкі Егіяна” таннага паліва спатрэбіцца значна менш. “Пілавінне зручней, лягчэй выкарыстоўваць

Саркіс Егіян і яго печка

у якасці паліва, асабліва пенсіянерам, да таго ж печка хутка дае цяпло, — гаворыць Саркіс, паказваючы яе. — Загрузіў у спецы-

яльны цыліндрычны кантэйнер пілавінне, падпаліў — і яно тлее гадзіны дзве, паступова аддаючы цяпло. Дровы ж хутка згараюць, там іншая, кажучы мовай спецыялістаў, тэхналогія гарэння. Да таго ж у печцы ёсць невялікая духоўка, дзе можна спячы бульбу, падагрэць ці згатаваць любую іншую страву”.

Саркіс Егіян упэўнены, што печка, якая паступова пераўтварае пілавінне ў цяпло, будзе вельмі патрэбнай у сельскай мясцовасці, на дачах, у старажоўках, куды дорага падводзіць цеплатрасы. Звычайна там ставяць электраабагрэвальнікі, але такі абагрэў, як вядома, нятанны. У маштабах краіны, упэўнены каўказскі пячнік, ягоная печка дасць добрую эканомію энергасырсу. Дарэчы, цяпер і сапраўды пастаўлена задача, каб менавіта мясцовыя, аднаўляльныя віды энергіі замяшчалі дарагую экспертную энергасырвіну. Не здарма Саркіс Егіян ужо мае дамовы з вытворцамі, якія гатовы рабіць печкі па яго патэнце.

Карані Лары Кінга

Амерыканскі тэлеведучы хоча наведаць Беларусь

Лары Кінг атрымаў сусветную вядомасць дзякуючы шоу Larry King Live на тэлеканале Сі-Эн-Эн, якое ён вёў на працягу 25 гадоў. Шоу было нават занесена ў Кнігу рэкордаў Гінеса, бо яно найдаўжэй існавала з адным і тым жа вядучым і выходзіла ў эфір у адзін і той жа час. Летам 2010 года 77-гадовы тэлеведучы заявіў пра жаданне пакінуць сваё шоу на Сі-Эн-Эн, каб заняцца менш працаёмкімі праектамі і праводзіць больш часу з сям’ёй. У шоу Лары Кінга прымалі ўдзел прэзідэнты ЗША, знакамітыя акцёры, пісьменнікі, палітыкі і спартсмены.

Але чаму знакаміты амерыканскі тэлеведучы мае інтарэс да Беларусі? Пра гэта, дарэчы, ён заявіў 6 кастрычніка ў інтэрв’ю расійскай радыёстанцыі “Эхо Москвы”. “Мне гэта цікава, бо мая мама нарадзілася ў Мінску”, — сказаў ён.

Самавары грэюць душу

Настаўнік гісторыі з Сенненскага раёна сабраў цікавую калекцыю ў хатах сваіх землякоў

Ён захапіўся збіраннем “сведкаў мінуўшчыны” ў сярэдзіне 90-х гадоў. Тады ў Студзенкаўскай сярэдняй школе, дзе працуе Аляксандр Стрыжнеў, падбіраліся экспанаты для будучага краязнаўчага музея. Цяпер у яго калекцыі каля 20 розных тульскіх самавараў пераважна вытворчасці вядомай фабрыкі Баташова канца XIX – пачатку XX стагоддзяў. “Популі я вёў у асноўным праз знаёмых, а таксама праз “сарафаннае радыё” ў вёсках Сенненскага раёна, — расказвае Аляксандр Стрыжнеў. — А адзін з самавараў знайшоў нават на звалцы: нехта палічыў рэч у сённяшнім побыце непатрэбнай”.

У некаторых самаварах калекцыі хоць сёння можна ўскіпаціць вадку, яны начышчаныя да бляску і ў цудоўнай тэхнічнай форме. Пераканацца ў тым можна, наведаўшы Сенненскі краязнаўчы музей, дзе яны экспануюцца. Між іншым, калі ў будні на самавары можна толькі палюбавацца, то ў выхадныя і чаю з іх папіць: работнікі музея праводзяць там старадаўнія абрады для маладжаонаў, скарыстоўваючы і такія незаменныя прадметы кухоннага начыння мінуўшчыны.

Сам жа Аляксандр Стрыжнеў асаблівай матэрыяльнай каштоўнасці ў сабранай калекцыі не бачыць. Галоўнае, лічыць настаўнік, што знаёмства з імі дае штуршок, каб задумацца пра бег часу, паразважаць пра вечныя каштоўнасці, пагрэць душу згадкамі пра добрае мінулае і задумацца пра будучыню.